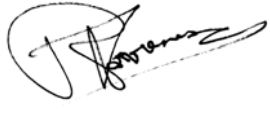

Programma van Eisen

Locatie	Utrecht, Bunnik, Werkhoven, Sint-Stevenskerk		
Projectnaam	Sint-Stevenskerk te Werkhoven		
Project- en PvE-nummer	4130484/12-008		
Plaats binnen archeologisch proces			
0 IVO – Proefsleuven (IVO-P) met mogelijke doorstart naar een opgraving			
0 IVO – Overig (IVO-O)			
0 Opgraven			
0 Archeologische begeleiding (AB) conform protocol Opgraven			
X Archeologische begeleiding met beperkte verstoring (AB-bv)			
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur	Drs. N. Huisman ADC ArcheoProjecten Postbus 1513 3800 BM Amersfoort 033 - 2998181 n.huisman@archeologie.nl	08-02-2012 Aangepast: 27-02-2012	
Senior KNA-archeoloog	Drs. R. Torremans ADC ArcheoProjecten Postbus 1513 3800 BM Amersfoort 033 – 2998181 r.torremans@archeologie.nl	08-02-2012	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	N.H. Gemeente Werkhoven dhr. J.P. van Os Brink 5 3985 SB Werkhoven Contactpersoon namens de opdrachtgever: Dhr. H. Bakker Van Hoogevest Architecten B.V. Westsingel 9 3811 BA Amersfoort T 033-4631705 E a.bakker@vanhoogevest.nl		
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
0 Gemeente	Milieudienst Zuidoost-Utrecht		
0 Provincie	Mw. H. van den Ende Vakspecialist Archeologie		
0 Rijk	Postbus 461 3700 AL Zeist		
X Overig	T 030-6999590 E H.vandenEnde@milieudienstzou.nl		

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED	3
HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK	3
2.1 Aanleiding en motivering	3
HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK	4
HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	4
4.1 Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context	4
4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)	6
4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)	6
4.4 Structuren en sporen	6
4.5 Anorganische artefacten	6
4.6 Organische artefacten	6
4.7 Archeozoölogische en botanische resten	6
4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	7
4.9 Gaafheid en conservering	7
HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING	7
5.1 Doelstelling	7
5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	7
5.3 Vraagstelling	7
5.4 Onderzoeksvragen	7
HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN	8
6.1 Strategie	8
6.2 Methoden en technieken	8
6.3 Structuren en grondsporen	10
6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek	10
6.5 Anorganische artefacten	10
6.6 Organische artefacten	10
6.7 Archeozoölogische en -botanische resten	10
6.8 Overige resten	11
6.9 Dateringstechnieken	11
6.10 Beperkingen	11
HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING	11
7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen	11
7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens	11
7.3 Anorganische artefacten	11
7.4 Organische artefacten	11
7.5 Archeozoölogische en -botanische resten	12
7.6 Beeldrapportage	12
7.7 Selectie en conservering materiaal	12
HOOFDSTUK 8 DEPONERING	12
8.1 Eisen betreffende depot	12
8.2 Te leveren product	13
HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	13
9.1 Personele randvoorwaarden	13
9.2 Overlegmomenten	13
9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	14
9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen	15
HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE	15
10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk	15
10.2 Belangrijke wijzigingen	15
10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	15
10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	16
LITERATUUR EN BIJLAGEN	16
Literatuur	16
Bijlagen	16

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Projectnaam	Sint-Stevenskerk te Werkhoven
Provincie	Utrecht
Gemeente	Bunnik
Plaats	Werkhoven
Toponiem	Sint-Stevenskerk
Kaartbladnummer	39A
x,y-coördinaten	145.217/448.459 145.268/448.477 145.281/448.443 145.229/448.431
CMA/AMK-status	Nvt.
Archis-monumentnummer	Nvt.
Archis-waarnemingsnummer	Nvt.
Oppervlakte plangebied	Ca. 2000 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Vooronderzoek: Het gebied binnen een straal van ca. 200 m rondom het plangebied. Begeleiding: locatie bijgebouw (ca. 160 m ²) en eventueel rooien bomen
Huidig grondgebruik	Sint-Stevenskerk met daaromheen grasland en bomen
Kadastrale gegevens	Kadastrale gemeente Werkhoven, Sectie A, perceelnummer 1412 (ged.)
Start/duur onderzoek	Start in overleg met opdrachtgever. Duur onderzoek afhankelijk van civieltechnische werkzaamheden.

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

2.1 Aanleiding en motivering

In het plangebied zal ten noorden van de huidige kerk een bijgebouw worden gerealiseerd. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van ca. 160 m² worden bebouwd. Er is voorgesteld om het maaiveld rondom het gebouw op te hogen zodat de verstoringsdiepte beperkt blijft. Het maaiveld is 4,90 m +NAP en wordt 5,15 m +NAP. De vaste grondslag zit op 4,50 m +NAP. Ten behoeve van de fundering met vorstrand moet dus ca. 65 cm worden ontgraven. Ten opzichte van het 'oude' maaiveld is dit 40 cm. Om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast, was het uitvoeren van een bureau- en booronderzoek noodzakelijk. ADC ArcheoProjecten heeft dit onderzoek uitgevoerd.¹ Op basis van het bureauonderzoek werden twee mogelijke archeologische niveaus verwacht:

De onderste betreft een oeverwal van de meandergordel van de Kromme Rijn, die ontstond in de Late Bronstijd en actief was tot aan de afdamming in 1122 na Chr. Op deze afzettingen werden in het plangebied oude woongronden verwacht, die verband hielden met de historische dorpskern, en met name de Sint-Stevenskerk. Gedacht kan worden aan voorlopers van de Sint-Stevenskerk, andersoortige gebouwen en mogelijk een kerkhof.

¹ Van Rooij 2011.

Tijdens het veldonderzoek is gebleken dat op een gemiddelde diepte vanaf 130 cm -mv de top van de oeverwal is aangetroffen. Met name de top van de oeverwalafzettingen bevatte fosfaatresten, hetgeen mogelijk wijst op vroegere agrarische doeleinden, alsook begravingen binnen het plangebied. Op deze afzettingen is vanaf gemiddeld 130 cm –mv tot aan het maaiveld een heterogene laag humeus zand aanwezig, dat geïnterpreteerd wordt als een oude opgehoogde woongrond. In deze laag zijn in twee boringen archeologische resten aangetroffen en is één boring gestuit op een mogelijk aanwezig fundament. De resten stammen waarschijnlijk uit de Middeleeuwen of de Nieuwe tijd. ADC ArcheoProjecten adviseerde om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren, ten einde vast te stellen of er in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn, en indien deze aanwezig zijn, de gaafheid, omvang, datering en conservering van de eventueel aanwezige archeologische resten te onderzoeken. De bevoegde overheid heeft, met inachtneming van een verstoringsdiepte van 40 cm, gekozen voor een archeologische begeleiding van de graafwerkzaamheden.

HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Soort onderzoek	Bureau- en booronderzoek
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten
Uitvoeringsperiode	December 2010
Rapportage	Rooij, J.A.G. van, 2011: <i>De Sint-Stevenskerk te Werkhoven. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek</i> , ADC-rapport 2602, Amersfoort.
Vondsten/documentatie	Provinciaal Depot Bodemvondsten Utrecht

HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context

Aardwetenschappelijke waarden²

Het onderzoeksgebied ligt ten zuiden van de Utrechtse Heuvelrug. Gedurende de voorlaatste ijstijd, het Saalien, is het gebied ten noorden van de lijn Haarlem-Arnhem bedekt geweest met een pakket landijs. Het landijs heeft een grote invloed gehad op het landschap. De rivieren de Rijn en de Maas werden gedwongen om in westelijke richting te gaan stromen en ten noorden van de lijn Haarlem-Arnhem zijn meerdere stuwwallen gevormd door opstuwing van de ondergrond door het landijs. De Utrechtse Heuvelrug is één van deze stuwwallen.

Het plangebied bevindt zich op de oeverwal van de Kromme Rijn. Deze meandergordel was actief vanaf ca. 1200 v. Chr. tot 1122 na Chr., toen de rivier stroomopwaarts bij Wijk bij Duurstede werd afgedamd. Stroomruggen en oeverwallen waren in het verleden geschikte gebieden voor bewoning. Op de oeverwallen van de Kromme Rijn zijn op verschillende plaatsen archeologische sporen en vondsten aangetroffen. Deze dateren uit de periode Late IJzertijd t/m Late Middeleeuwen.

Uit het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) blijkt dat het plangebied zich op de oeverwal van de Kromme Rijn bevindt. Het plangebied bevindt zich echter dusdanig hoog, dat kunstmatige ophogingen zeer waarschijnlijk zijn. Dit betreft mogelijk de op de bodemkaart gekarteerde bewoningsplaats.

² Van Rooij 2011, pp. 9-10.

Booronderzoek

Volgens de gespecificeerde verwachting uit het bureauonderzoek, werden binnen het plangebied afzettingen van de Kromme Rijn verwacht. Op deze afzettingen werden middeleeuwse opgehoogde woongronden verwacht.

Tijdens het veldonderzoek werden vier boringen gezet. Hier is op een gemiddelde diepte vanaf 130 cm -mv de top van de oeverwal aangetroffen. Met name de top van de oeverwalafzettingen bevatte fosfaatresten, hetgeen mogelijk wijst op vroegere agrarische doeleinden en mogelijk ook begravingen binnen het plangebied. Op deze afzettingen is vanaf gemiddeld 130 cm –mv tot aan het maaiveld een heterogene laag humeus zand aanwezig, dat geïnterpreteerd wordt als een oude opgehoogde woongrond. In deze laag zijn in twee boringen archeologisch resten aangetroffen en is één boring gestuit op een mogelijk aanwezig fundament. De resten stammen waarschijnlijk uit de Middeleeuwen of de Nieuwe tijd.

Historische situatie³

Het plangebied bevindt zich in de historische kern van Werkhoven. Werkhoven wordt voor het eerst in historische bronnen uit de 10e eeuw als *Werken* vermeld en de naam stamt vermoedelijk af van een oude waterloop die in de omgeving gelopen heeft.

Juist ten zuiden van de beoogde nieuwbouw is de Sint-Stevenskerk gesitueerd. De vroegste vermelding over het bestaan van deze kerk dateert uit de tweede helft van de 9e eeuw. Deze kerk werd toegewijd aan Sint Stefanus, een heilige die in het Frankische rijk een groot aanzien genoot. Waarschijnlijk betreft deze kerk een houten voorloper van de huidige stenen kerk. De huidige Stevenskerk dateert, gezien het kerkschip, waarschijnlijk uit de tweede helft van de 11^e eeuw en werd gebouwd met tufsteen, geïmporteerd uit de Eifel. Later zijn delen toegevoegd en gewijzigd.

Op de eerste gedetailleerde kaarten van het plangebied (kadastrale minuut) wordt duidelijk dat het perceel waarop de kerk zich bevindt niet gewijzigd is ten opzichte van de huidige situatie. Er kan vanuit worden gegaan dat binnen het perceel geen grootschalige recente bodemomwerkingen aanwezig zijn. Over de locatie van het bijbehorende kerkhof is tot op heden geen informatie gevonden.

Archeologie⁴

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW), geldt voor het plangebied een hoge indicatieve archeologische waarde. Deze waarde hangt nauw samen met het feit dat het gebied op de stroomgordel van de Kromme Rijn is gesitueerd. Volgens de meer gedetailleerde archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Bunnik bevindt het plangebied zich in een gebied of terrein van archeologische waarde.

Het plangebied maakt onderdeel uit van een terrein van hoge archeologische waarde in de vorm van de historische dorpskern van Werkhoven. De begrenzing van dit AMK-terrein is gebaseerd op historische kaarten uit het begin van de 19^e eeuw.⁵

Ca. 370 m ten noordoosten van het plangebied is een terrein van hoge archeologische waarde aanwezig. Dit betreft een nederzetting uit de Late Middeleeuwen.⁶ Hier is echter nog nader onderzoek voor noodzakelijk.

400 m ten westen van het bovenstaande AMK-terrein is een nederzetting uit de Late IJzertijd tot en met de Romeinse tijd aangetroffen.⁷ Tijdens opgravingen is een aantal plattegronden van woonstalboerderijen en bijgebouwen binnen een min of meer rechthoekig greppelsysteem gevonden. De vondstspreading was echter gering. Ook zijn meerdere resten uit de Romeinse tijd aangetroffen. De aard van de sporen doen vermoeden dat het resten van een Romeinse weg betrof.⁸

³ Van Rooij 2011, p. 9.

⁴ Van Rooij 2011, p. 11.

⁵ AMK-terrein 12.147.

⁶ AMK-terrein 11.273.

⁷ AMK-terrein 9006.

⁸ onderzoeksmelding 10.391, waarnemingen 59.215, 45.151 en 407.803.

Op een locatie op ca. 400 m ten zuidwesten van het plangebied heeft in 2010 een archeologisch bureauonderzoek plaatsgevonden. Hieruit bleek dat er binnen dat plangebied een lage tot hoge kans bestaat op het aantreffen van archeologische waarden. Ook bleek dat op basis van de waarnemingen in de buurt vanaf de Late IJzertijd tot en met de Vroege Middeleeuwen in de buurt van het plangebied gewoond werd.⁹

Verspreid over het gehele onderzoeksgebied zijn meerdere waarnemingen aanwezig uit de periode vanaf de Bronstijd tot en met de Late Middeleeuwen in de vorm van met name aardewerkfragmenten en opgevulde greppels. Het merendeel van deze vondsten is gedaan tijdens archeologische veldkarteringen en bevonden zich dus aan het maaiveld.¹⁰

Ca. 200 m ten noorden en 200 meter ten noordoosten van het plangebied hebben in 2006 twee archeologische booronderzoeken plaatsgevonden. De resultaten van deze onderzoeken zijn echter niet bekend.¹¹

4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

Aan en direct onder het maaiveld, op en in de verwachte woongrond, worden archeologische resten verwacht uit de Nieuwe tijd. Deze resten zullen verband houden met de historische dorpskern, en met name de Sint-Stevenskerk. Gedacht kan worden aan voorlopers van de Sint-Stevenskerk, andersoortige gebouwen en mogelijk een kerkhof. Er worden ook resten verwacht op de aanwezige oeverwal, maar deze diepte wordt vermoedelijk niet bereikt tijdens de graafwerkzaamheden.

4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Niet bekend.

4.4 Structuren en sporen

Een mogelijke archeologische vindplaats kan uit de volgende (grond)sporen bestaan; waterputten, beerputten, kuilen, paalkuilen, greppels, funderingsresten (o.a. muurwerk en houtbouw) en begravingen. De gaafheid van eventuele sporen is onbekend. Het kan zijn dat bijvoorbeeld begravingen zijn verstoord en fundamenten van voorgangers van de kerk kunnen beschadigd zijn door later muurwerk.

4.5 Anorganische artefacten

De volgende anorganische artefacten kunnen worden aangetroffen; aardewerk, natuursteen, metaal (bijv. spijkers of nagels van eventuele doodskisten, handvatten), bouw materiaal, vuursteen en glas.

4.6 Organische artefacten

Organische resten (zoals menselijk en of dierlijk bot, hout, leder en textiel) zullen matig tot slecht zijn geconserveerd. In diepere sporen onder de grondwaterspiegel zullen organische artefacten beter bewaard zijn gebleven, bijvoorbeeld in water- of beerputten. Mogelijk resten van artefacten van hout (grafkisten), leer, textiel of bot.

4.7 Archeozoölogische en botanische resten

Hout, botten, visgraten, pitten, pollen en zaden kunnen worden aangetroffen in verkoolde staat. In diepere sporen onder de grondwaterspiegel zullen onverbrande paleo-ecologische resten het best bewaard zijn gebleven.

⁹ Onderzoeksmelding 37.607.

¹⁰ O.a. waarnemingen 10.495, 407.841 en 43.568.

¹¹ Onderzoeksmelding 16.923 en 16.924.

4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Resten uit de Middeleeuwen en de Nieuwe tijd kunnen zich direct onder het maaiveld bevinden. De vondstenlaag van deze resten zal zich naar verwachting niet dieper bevinden dan ca. 30 cm beneden het maaiveld.

In het tweede archeologische niveau worden archeologische resten vanaf de Late Bronstijd tot en met de Middeleeuwen onder de opgehoogde woongrond verwacht. Dit niveau, de top van de oeverafzettingen, wordt echter niet bereikt tijdens de graafwerkzaamheden.

4.9 Gaafheid en conservering

Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen matig tot slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig geconserveerd. Het is onbekend of er intacte begravingen, grafkuilen, grafkisten e.d. aanwezig zijn in het onderzoeksgebied.

HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

Het primaire doel van deze archeologische begeleiding (protocol Opgraven, KNA 3.2) en opgraving is het documenteren van gegevens en het veiligstellen van materiaal van vindplaatsen om daarmee informatie te behouden die van belang is voor kennisvorming over het verleden.

5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders

Voor de eventueel aangetroffen archeologische resten dient aansluiting te worden gezocht met het betreffende hoofdstuk:

20 De Romeinse tijd, Middeleeuwen en vroegmoderne tijd in Midden- en Oost-Nederlands zandgebied

5.3 Vraagstelling

Zijn er één of meerdere vindplaatsen aanwezig in het plangebied, en zo ja, hoe worden deze gewaardeerd?

Bij afwezigheid van archeologische resten; wat is hiervoor de verklaring?

Wat is de omvang van eventuele verstoringen? Is het kerkhof in het plangebied aanwezig?

5.4 Onderzoeksvragen

Algemeen:

1. Zijn er sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja, wat is de aard, omvang, datering en conserveringstoestand van de sporen en structuren?
2. Zijn er nog intacte begravingen aanwezig?
3. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig en hoe is de conserveringstoestand van de diverse vondstcategorieën?
4. Wat is de ruimtelijke spreiding van de archeologische resten, zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch?
5. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en komt dit overeen met het beeld uit het vooronderzoek?
6. Wat is datering van het ophoogpakket? Is daar nog een fasering in aan te brengen?
7. Kan een relatie gelegd worden tussen de betreffende vindplaats en bekende

vindplaatsen in de wijdere omgeving?

8. Indien een of meer vindplaatsen zijn aangetroffen: Wat is de waardering van de vindplaatsen?

9. Indien geen of slechts beperkte archeologische resten worden aangetroffen: welke verklaring is hiervoor te geven?

Bij het aantreffen van begravingen en/of muurwerk:

1. Bij een ja op vraag 2 van de algemene vragen: uit welke periode (VME, LME, NT) dateren deze graven?

2. Zijn de overledenen in grafkisten begraven? In grafkuilen? Op een andere wijze? Wat is de oriëntatie van de begravingen?

3. Wat is er te zeggen over de conservering van zowel het menselijk bot als de eventuele grafkisten?

4. Is er sprake van meerdere niveaus van begravingen?

5. Hoeveel begravingen zijn er aangetroffen? Geëxtrapoleerd naar het hele plangebied, hoeveel begravingen zijn er bij benadering aanwezig?

6. Wat kan gezegd worden over leeftijd, geslacht, conditie en ziekten van de overledenen?

7. Is er sprake van bijgiften? Zo ja, beschrijf deze.

8. Is er muurwerk of houtbouw van (eerdere) bouwfases van de kerk of een kerkhofmuur aangetroffen? Wat is de datering van het muurwerk? Betreft het bewoningsresten of een kerkelijk (bij)gebouw.

9. Zijn er voor toekomstige werkzaamheden rondom de kerk in relatie tot de archeologische verwachting, mogelijkheden voor behoud in situ?

HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Strategie

De graafwerkzaamheden ten behoeve van de te maken fundering van de uitbreiding (afb. 3) worden archeologisch begeleid. Hierbij worden alle archeologische resten gedocumenteerd volgens KNA 3.2 protocol Opgraven. De bomen worden gekapt voorafgaand aan de bouw. Indien het constructietechnisch mogelijk is, worden niet de gehele stronk en wortels verwijderd. Indien dit toch noodzakelijk is, wordt ook het rooien van de bomen archeologisch begeleid.

Indien graven worden aangetroffen worden deze gedocumenteerd, waarna het skeletmateriaal wordt geborgen om in een latere fase nog nader onderzoek te doen naar sekse, leeftijd en ziektes/afwijkingen (zie paragraaf 6.2). Bij het aantreffen van begravingen wordt een fysisch antropoloog ingezet.

De kerk kan zorgen voor herbegraving van (eventuele) skeletten. Ter plaatse of op hun kerkhof aan de Leemkolkweg. Te zijner tijd wordt in overleg bepaald wat de beste optie is voor deze skeletten.

6.2 Methoden en technieken

De uitvoering van het gehele onderzoek dient conform de KNA, versie 3.2, en onderhavig PvE te gebeuren. Overleg vooraf tussen de archeologisch uitvoerder en de opdrachtgever/civieltechnisch uitvoerder is van groot belang. Tijdens de begeleiding van de graafwerkzaamheden worden de volgende methoden en technieken gehanteerd:

- De kraanmachinist dient laagsgewijs naar het aan te leggen vlak toe te werken. Er dient gebruik te worden gemaakt van een machine met een gladde bak.
- Wanneer zich op een hoger niveau dan het aan te leggen vlak archeologische sporen aftekenen, dan dienen deze eerst te worden gedocumenteerd en afgewerkt.

- Het archeologisch leesbare vlak wordt waar nodig geschaafd, gefotografeerd, ingekrast, beschreven en getekend op schaal 1:50 of digitaal met behulp van bijvoorbeeld een *robotic Total Station*.
- Alle sporen worden gecoupeerd, gedocumenteerd en afgewerkt. Waterputten dienen ook gecoupeerd en afgewerkt te worden. Dit mag omwille van veiligheid machinaal gebeuren. Van de coupe wordt tenminste foto's genomen en een coupetekening gemaakt. Vondstmateriaal wordt daarbij laagsgewijs verzameld. Greppels worden minstens één keer over voldoende breedte gecoupeerd.
- Vondsten worden per spoor en laag verzameld. Aanlegvondsten die niet aan sporen kunnen worden toegewezen, worden verzameld in vakken. De afmetingen van de vakken worden bepaald door de omvang van de putten van de civiele aannemer (maximaal 5x5 m).
- Bijzondere vondsten worden als puntvondst (X-, Y-, Z-coördinaten) ingemeten. Eventuele vondsten uit profielen worden per stratigrafische eenheid verzameld.
- Van belangwekkende (kwetsbare) vondsten worden op de plaats van aantreffen foto's gemaakt.
- Tijdens het onderzoek worden het vlak en de stort afgezocht met een metaaldetector om bijzondere metalen voorwerpen op te kunnen sporen.
- Van elk vlak worden de NAP-waarden gemeten in één raai in het midden van de sleuf met intervallen van 5 m. Met hetzelfde interval dient ook de hoogte van het maaiveld te worden gemeten.
- Muurwerk wordt ingemeten en beschreven. Het metselverband (kruisverband, staand verband e.d.) moet worden beschreven. Van de diverse toegepaste bakstenen dienen de drie dimensies te worden opgemeten aan de hand van meerdere exemplaren per baksteensoort. De 5- en 10 lagenmaat van het aangetroffen muurwerk wordt op verschillende plaatsen opgemeten.

Methoden bij aantreffen skeletten:

- Alle primaire skeletten (volledige en delen ervan) worden geheel vrijgelegd en geborgen. In eerste instantie kan met de schop worden gewerkt, het verdere vrijleggen dient met troffels en houten spatels te gebeuren;
- Skeletten worden naast vondstnummers voorzien van een skeletnummer;
- Menselijke resten die niet worden verzameld voor uitwerking dienen in zakken te worden verzameld en in een afgesloten ruimte te worden opgeborgen voor herbegraving. Niet verzamelen voor uitwerking kan bijvoorbeeld zijn door slechte conservering. Deselectie gebeurd in overleg met de bevoegde overheid;
- Bij elk graf worden vier referentiepunten of een meetraam geplaatst ten behoeve van tekenwerk en fotografie. Elk graf wordt loodrecht van boven gefotografeerd. Referentiepunten of hoeken van het meetraam worden met een RTS ingemeten;
- In principe worden skeletten alleen schematisch ingetekend. Contouren van grafkuilen, sporen van kisten en de locatie van spijkers en handvatten (etc.) worden wel getekend. Afhankelijk van de aard van de begraving gedetailleerd of schetsmatig tekenen:
 - o Alleen skeletbegraving: schets met minimaal ligging van hoofd, romp, armen, bekken en benen).
 - o Afwijkende begraving, meerdere skeletten, bijgiften, kisten etc.: gedetailleerde tekening minimaal schaal 1:10.
- Van elk skelet worden 2 referentiepunten driedimensionaal ingemeten (hoofd en voeteneinde) dan wel de 'verdwijnpunten' bij de putwanden;
- Per skelet wordt de relatieve positie t.o.v. andere naast, boven en ondergelegen skeletten aangeduid, ook bij incomplete skeletten;
- Bij het opgraven van graven wordt elk graf onderzocht met de metaaldetector;
- Al het bot dat wordt verzameld voor uitwerking wordt, voor zover de conservering goed is schoon (-gewassen) en gedroogd aangeleverd. Zie verder de veldhandleiding Archeologie (KNA-leidraad 1);

- De bovenkant van skeletten inmeten en waterpassen op tenminste twee verschillende punten (hoofdeind, voeteneind);
- Bij aanwezigheid van houten kistresten wordt een houtmonster genomen voor houtsoortbepaling en indien mogelijk dendrochronologische datering (voor zover het hout geschikt blijkt te zijn). Bij het inmeten van de kistresten worden de afmetingen en het model van de kist vastgesteld (uitgeholde boomstam, rechte of taps toelopende kist met dichte of lattenbodem, versterkingsbalkjes in de hoeken, het gebruik van houten pennen of ijzeren spijkers, de resten van een deksel, handgrepen, e.d.);
- Van elk compleet of deels compleet primair skelet dat wordt opgegraven en geborgen, wordt indien mogelijk en indien van toepassing (in overleg met een fysisch antropoloog) een DNA-monster genomen. DNA-monsters worden genomen door een daartoe aan te wijzen specialist.
- De fysisch antropoloog legt per skelet relevante data vast (lengte skelet, vorm en breedte bekken, aan- of afwezigheid elementen etc.) op een skeletformulier.

6.3 Structuren en grondsporen

Alle in het vlak aanwezige sporen worden gedocumenteerd (getekend en gefotografeerd), beschreven, gecoupeerd en afgewerkt.

6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek

Er dient minimaal één lengteprofiel en een breedteprofiel te worden gedocumenteerd. Bij een eenduidig profiel volstaan profielkolommen om de 10 m. De breedte van een profielstaat of profielkolom dient minimaal 1 meter te zijn. Bij afwijkende patronen in de bodemopbouw of grondsporen in de putwand (te denken valt aan begravingen, lokale depressies, restanten van oud loopvlak etc.), wordt het hele profiel of een representatief deel getekend en gefotografeerd (schaal 1:20). De beslissing hierover wordt genomen door de veldarcheoloog.

6.5 Anorganische artefacten

Vondsten dienen te worden verzameld, gedocumenteerd, genummerd, geregistreerd op een daartoe geëigend formulier met bijbehorende digitale bestanden, verwerkt, gesorteerd en zo verpakt te worden dat de conditie van het materiaal zo stabiel mogelijk blijft. Hierbij wordt verwezen naar de Leidraad KNA Eerste Hulp bij Kwetsbaar vondstmateriaal. Er dient bij de aanleg van ieder vlak gebruik te worden gemaakt van een metaaldetector. De vondsten dienen zoveel mogelijk per vak te worden verzameld. De afmetingen van de vakken worden bepaald door de omvang van de putten van de civiele aannemer (maximaal 5x5 m).

6.6 Organische artefacten

Vondsten dienen te worden verzameld, gedocumenteerd, genummerd, geregistreerd op een daartoe geëigend formulier met bijbehorende digitale bestanden, verwerkt, gesorteerd en zo verpakt te worden dat de conditie van het materiaal zo stabiel mogelijk blijft. Hierbij wordt verwezen naar de Leidraad KNA Eerste Hulp bij Kwetsbaar vondstmateriaal. De aanlegvondsten dienen zoveel mogelijk per vak te worden verzameld. De afmetingen van de vakken worden bepaald door de omvang van de putten van de civiele aannemer (maximaal 5x5 m).

6.7 Archeozoologische en -botanische resten

Botanische en zoölogische monsters worden genomen uit aanwezige kansrijke sporen. De sporen dienen wel op basis van vondstmateriaal gedateerd te kunnen worden. Behandeling volgens Leidraad 1 Veldhandleiding Archeologie. Uitwerking en analyse van

de monsters geschiedt na overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. Hierbij wordt verwezen naar de Leidraad KNA Eerste Hulp bij Kwetsbaar vondstmateriaal.

6.8 Overige resten

Andere resten dan reeds genoemd worden niet verwacht (diatomeeën, mijten etc.).

6.9 Dateringstechnieken

Wanneer vondstmateriaal geen uitsluitsel geeft over de datering van sporen en/of lagen, kunnen monsters worden genomen voor het verkrijgen van een datering. Dit zullen voornamelijk ¹⁴C- of dendrochronologische dateringen betreffen. In het veld dient te worden bepaald of de betreffende sporen/lagen ook daadwerkelijk geschikt zijn voor bemonstering. Eventuele uitwerking van tijdens het veldwerk genomen monsters en de met zich meebrengende kosten, worden in het evaluatieverslag voorgelegd aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid.

6.10 Beperkingen

Het onderzoek beperkt zich tot de grenzen van de geplande nieuwbouw.

HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING

7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen

Alle aangetroffen sporen en structuren worden uitgewerkt en geanalyseerd vanuit het perspectief van de vraagstellingen. De beschrijving van de sporen en structuren dient conform de eisen in de KNA 3.2 en de eisen in dit PvE te worden uitgevoerd.

7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens

De profielen worden in het veld geanalyseerd door een ervaren archeoloog, in overleg met een fysisch geograaf. In het rapport verschijnt hierover een consistente en onderbouwde paragraaf.

7.3 Anorganische artefacten

Deze categorie vondsten wordt uitgewerkt voor zover nodig voor beantwoording van de vraagstelling. Bijzondere vondsten worden gefotografeerd. Na afloop van het veldwerk wordt op basis van het evaluatieverslag en in overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid bepaald welke en in welke mate de aangetroffen materiaalcategorieën, monsters e.d. worden uitgewerkt ten behoeve van de rapportage. Alle vondsten worden conform de eisen van het depot voor deponering klaar gemaakt. Conform de KNA 3.2 is het niet deponeren (deselecteren) van vondsten alleen mogelijk met instemming van de eigenaar van het vondstmateriaal (de depothouder). Het voorstel hiervoor wordt opgenomen in het evaluatierapport. Metaalklumpen kunnen onderzocht worden door middel van röntgenonderzoek. Een voorstel hiervoor wordt dan ook opgenomen in het evaluatierapport.

7.4 Organische artefacten

Deze categorie vondsten wordt uitgewerkt voor zover nodig voor beantwoording van de vraagstelling. Bijzondere vondsten worden gefotografeerd. Na afloop van het veldwerk wordt op basis van het evaluatieverslag en in overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid bepaald welke en in welke mate de

aangetroffen materiaalcategorieën, monsters e.d. worden uitgewerkt ten behoeve van de rapportage. Alle vondsten worden conform de eisen van het depot voor deponering klaar gemaakt. Conform de KNA 3.2 is het niet deponeren (deselecteren) van vondsten alleen mogelijk met instemming van de eigenaar van het vondstmateriaal (de depothouder). Het voorstel hiervoor wordt opgenomen in het evaluatierapport.

7.5 Archeozoölogische en -botanische resten

De vondsten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (ten minste conform Archeologisch BasisRegister), geteld en eventueel gewogen. Ook hiervoor geldt dat de vondsten dienen te worden uitgewerkt tot op het niveau dat nodig is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen en zodat deze voldoen aan de depoteisen, en bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin ze zijn gevonden. De materiaalanalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het gebied van betreffende materiële cultuur, botanische resten en/of archeozoölogische resten uit de aangetroffen perioden.

7.6 Beeldrapportage

Beeldrapportage zal worden opgenomen waar dit de tekst verduidelijkt. In ieder geval wordt de allesporenkaart van elke vindplaats in detail weergegeven met spoornummers op een leesbare schaal, relevante profielen/profielkolommen, relevante coupetekeningen/foto's/tekeningen en foto's van karakteristieke/bijzondere vondsten. In de bijlagen worden de ingevulde skeletformulieren per individu toegevoegd. Er dient rekening te worden gehouden met overige vereisten uit de KNA 3.2.

7.7 Selectie en conservering materiaal

Na afloop van het veldwerk wordt op basis van het evaluatieverslag en in overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid bepaald welke en in welke mate de aangetroffen materiaalcategorieën, monsters e.d. worden uitgewerkt ten behoeve van de rapportage. Tevens wordt dan bepaald welk materiaal in aanmerking komt voor duurzame conservering of eventuele restauratie.

Alle vondsten worden geconserveerd c.q. gestabiliseerd aangeleverd opdat er geen noemenswaardige achteruitgang van het materiaal zal plaats vinden. Wanneer uit het besluit tot uitwerken en conserveren volgt dat bepaalde vondsten, materiaal categorieën e.d. niet gedeponeerd (kunnen) worden, wordt dit door een materiaalspecialist gemotiveerd in een (de)selectierapport (als onderdeel van het evaluatierapport) en wordt dit rapport ter instemming aan de eigenaar van dit materiaal voorgelegd.

HOOFDSTUK 8 DEPONERING

8.1 Eisen betreffende depot

Vondstcomplexen (vondsten, uitgewerkte monsters en onderzoeksdocumentatie) worden compleet en geconserveerd aangeleverd conform de eisen van het Provinciaal Depot en de vigerende KNA eisen. Wanneer er zich tijdens het veldwerk bijzondere, onvoorziene vondsten en/of significante afwijkingen ten opzichte van het PvE voordoen die gevolgen (kunnen) hebben voor de conservering en/of deponering van het vondstcomplex is overleg met de eigenaar (depothouder) nodig. Waar mogelijk sluit deze aan bij overleg tussen uitvoerder, opdrachtgever en bevoegde overheid. Veldbezoek vanuit de provincie en telefonisch overleg zijn uiteraard ook mogelijk, vooral daar waar snel handelen vereist is. Tijdsduur reactie: telefonisch, direct/maximaal twee werkdagen; email, maximaal 5 werkdagen. Bij uitblijven van een reactie binnen deze termijn vervalt de inspraak van depothouder en beslissen de overige partijen.

De (de)selectie- en conserveringsrapporten (KNA 3.2. OS 13/OS 16) die tijdens de evaluatiefase opgesteld worden (hetzij als onderdeel van het evaluatierapport, hetzij als losse rapporten) worden altijd aan de depothouder ter goedkeuring voorgelegd. Dit kan door de betreffende contactpersoon aan te laten sluiten bij het overlegmoment tussen uitvoerder, opdrachtgever en bevoegde overheid of per email. Tijdsduur reactie: maken afspraak overleg, direct/maximaal 3 werkdagen; afhandeling verzoek deselectie, maximaal 15 werkdagen. Bij uitblijven van een reactie binnen deze termijn vervalt de inspraak van depothouder en beslissen de overige partijen.

Contactpersoon depothouder provincie Utrecht: mw. M. de Jong
(mirella.de.jong@provincie-utrecht.nl).

8.2 Te leveren product

Eindproduct is een rapport volgens de KNA, en volgens de bepalingen van dit PvE. De verzamelde gegevens dienen zodanig te worden beschreven en verbeeld dat de beantwoording van de in dit PvE gestelde onderzoeksvragen helder en onderbouwd is en de veldgegevens in een later stadium voor iedereen toetsbaar en controleerbaar zijn (overzichtstekeningen, foto's, sporenlijsten, vondstenlijsten, etc). Het eindrapport verschijnt in analoge en digitale (pdf) vorm. Tevens wordt een publieksvriendelijke samenvatting met illustraties opgesteld ten behoeve van publieksinformatie.

HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

9.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek moet verricht worden door een archeologisch bedrijf dat beschikt over een opgravingsvergunning. Het onderzoek dient plaats te vinden conform de KNA, versie 3.2. De dagelijkse leiding in het veld wordt verzorgd door een KNA-archeoloog met ruime ervaring in archeologisch onderzoek in deze regio en ervaring met middeleeuws/nieuwetijds onderzoek. Zowel voor veldwerk als voor uitwerking, conservering en rapportage is de inzet van een projectleider en specialisten met periodekennis en/of ervaring vereist. De wetenschappelijke leiding berust bij een senior KNA-archeoloog. Overeenkomstig de KNA 3.2 dient de senior archeoloog (in KNA termen en beoordeeld door de RCE) aanwezig te zijn in het veld bij de aanleg van het eerste vlak. De metaaldetector dient gehanteerd te worden door een deskundig persoon met ervaring in metaaldetectie. Indien begravingen worden aangetroffen, dienen deze te worden gedocumenteerd onder leiding van een fysisch antropoloog. De graafwerkzaamheden worden uitgevoerd door een ervaren kraanmachinist. De kraan is uitgevoerd met een gladde bak en schaaftak. Bij voorkeur worden amateurarcheologen ingezet om te assisteren bij het onderzoek. Dit kan via dhr. T. van Rooijen (030-22019709/06-51435519).

9.2 Overlegmomenten

Bij bijzondere of onvoorziene vondsten of grondsporen en/of afwijkingen ten opzichte van het PvE dient contact te worden opgenomen met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. De wijzigingen in het PvE dienen in het (evaluatie)rapport verklaard te worden. Daarnaast moeten de wijzigingen ook apart op schrift gesteld worden. Wanneer tijdens deze overlegmomenten wordt geconstateerd dat deze onvoorziene zaken significante gevolgen (kunnen) hebben voor de conservering en/of deponering van het vondstcomplex, dient de eigenaar (depothouder) hiervan direct op de hoogte te worden gesteld (zie ook 8.1.). De milieudienst ZOU wordt als adviseur van de

bevoegde overheid op de hoogte gesteld van externe communicatie rondom het archeologisch onderzoek (bijv. contact met de pers).

9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie

Het onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de KNA 3.2 en het PvE. Alle archeologische veldwerkzaamheden staan onder verantwoordelijkheid van de senior-archeoloog. Werkzaamheden en/of situaties die afwijken van dit Programma van Eisen dienen eerst te worden voorgelegd aan de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Relevante wijzigingen tijdens het veldwerk (strategie, methodiek, locatie, etc.) of tijdens uitwerking en conservering worden schriftelijk (per e-mail) aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid voorgelegd en mogen alleen na schriftelijke goedkeuring worden doorgevoerd. Meer- en minderwerk vindt slechts plaats na schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid.

Wanneer er tijdens het veldwerk en/of de uitwerking (onvoorziene) omstandigheden voorkomen en/of beslissingen genomen worden die tot gevolg (kunnen) hebben dat vondstcomplexen, vondsten, materiaalcategorieën e.d. niet compleet en/of niet geconserveerd gedeponneerd worden, is overleg met, en bij deselectie, instemming van de depothouder vereist (zie 8.1). Waar mogelijk sluit de depothouder zo veel mogelijk aan bij bestaande overlegmomenten tussen uitvoerder, opdrachtgever en deskundige namens de bevoegde overheid.

Na afloop van het veldwerk wordt een evaluatieverslag opgesteld, met een overzicht van de aangetroffen grondsporen en vondsten, en wordt indien noodzakelijk een voorstel gedaan voor de uitwerking van de aangetroffen vondstcategorieën en monsters. Na overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid en de uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever wordt vervolgens overgegaan tot de uitwerking hiervan. Indien er nauwelijks tot geen vondsten en sporen zijn aangetroffen, kan in overleg met de adviseur namens de bevoegde overheid worden volstaan met een korte melding per e-mail en kan worden aangevangen met het opstellen van het conceptrapport.

Het conceptrapport wordt binnen twaalf weken na einde van het veldwerk aan de opdrachtgever en de bevoegde overheid gestuurd. Overschrijding van deze termijn door derden (bijvoorbeeld de tijd die nodig is voor natuurwetenschappelijke dateringen of uitwerking van botanische monsters) kan er toe leiden dat deze termijn wordt verlengd. Het verlengen van de termijn gebeurt altijd in overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. Het conceptrapport wordt digitaal aangeboden aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. Deze laatste toetst de resultaten aan dit Programma van Eisen. Binnen een maand na ontvangst van opmerkingen op het conceptrapport wordt het eindrapport geleverd. De opdrachtgever, de bevoegde overheid en de adviseur namens de bevoegde overheid ontvangen het rapport ook digitaal. Tevens worden analoge exemplaren geleverd aan:

- De opdrachtgever (3x)
- De bevoegde overheid (2x, inclusief deskundige namens bevoegde overheid)
- De provinciaal archeoloog (1x en digitaal)
- Het depot (1x)
- De Koninklijke bibliotheek (1x)
- De RCE (1x)

9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

- De bevoegde overheid wordt minimaal vijf werkdagen voor aanvang van het veldwerk op de hoogte gesteld van de start.
- Het onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen in de KNA 3.2. In alle gevallen waarin dit PvE niet voorziet, zijn de procesbeschrijvingen en specificaties in de KNA 3.2 van toepassing.
- Het goedgekeurde PvE dient tijdens het veldwerk op de werklocatie aanwezig te zijn.
- Dit PvE betreft de eisen die vanwege het archeologisch belang aan het onderzoek worden gesteld. Dit laat onverlet dat wettelijke en andere regelgeving aangaande het uitvoeren van werkzaamheden moet worden gevolgd (o.a. Arbowet).
- De opdrachtgever is verantwoordelijk voor de toegankelijkheid van het terrein, evenals voor de plaatsing van afzettingen, het regelen van vergunningen, betredingstoestemming, het verwijderen van explosieven, herbestrating etc. Dit gebeurt in overleg met de opdrachtnemer.
- Additionele deelname van amateurarcheologen aangesloten bij een lokale of provinciale of landelijke vereniging is welkom, mits onder begeleiding van de archeologische aannemer en tijdens reguliere werkuren. Voorwaarde hieraan is dat ze een positieve bijdrage kunnen leveren aan het veldwerk en/of inhoud van het onderzoek. De aanwezigheid van amateurarcheologen vindt schriftelijke neerslag in de dag- en weekrapporten.

HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE

10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

Wijzigingen ten opzichte van dit PvE kunnen alleen plaatsvinden met de goedkeuring van de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze zaken worden schriftelijk vastgelegd in de onderzoeksdocumentatie en in het evaluatierapport vermeld en onderbouwd. Daarnaast moeten de wijzigingen ook apart op schrift gesteld worden. In het geval dat er belangrijke vondsten of fenomenen worden aangetroffen, wordt direct contact opgenomen met de opdrachtgever, de depothouder en de deskundige namens de bevoegde overheid om de vervolgstategie af te stemmen. Deze partijen dienen ten tijde van het onderzoek dan ook bereikbaar te zijn voor eventueel noodzakelijk overleg.

10.2 Belangrijke wijzigingen

Onderstaande belangrijke wijzigingen worden te allen tijde aantoonbaar voorgelegd aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid:

- Wijzigingen van de gehanteerde onderzoeksmethode
- Wijzigingen van de fysieke en/of technische omstandigheden
- Wijzigingen als gevolg van bijzondere, onvoorziene en/of onverwachte hoeveelheden van vondsten, materiaalcategorieën die deponering en conservering van vondstcomplexen significant beïnvloeden, worden tevens aan de depothouder voorgelegd.

10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk

Eventuele wijzigingen tijdens de uitwerking en conservering vinden plaats in samenspraak met de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze worden schriftelijk vastgelegd. Indien deze wijzigingen van invloed zijn op de offerte, wordt een aangepaste offerte aan de opdrachtgever voorgelegd. Eventuele wijzigingen m.b.t. conservering vinden tevens plaats in samenspraak met de depothouder.

10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Eventuele wijzigingen tijdens de uitwerking en conservering vinden plaats in samenspraak met de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze worden schriftelijk vastgelegd. Indien deze wijzigingen van invloed zijn op de offerte, wordt een aangepaste offerte aan de opdrachtgever voorgelegd. Eventuele wijzigingen m.b.t. conservering vinden tevens plaats in samenspraak met de depothouder.

LITERATUUR EN BIJLAGEN

Literatuur

Carmiggelt, A. en P.W.J.M. Schulten, 2002: *Leidraad 1 Veldhandleiding Archeologie*, College voor de Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2*.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2006: *Leidraad KNA Eerste Hulp bij Kwetsbaar vondstmateriaal*.

Rooij, J.A.G. van, 2011: *De Sint-stevenskerk te Werkhoven. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC-rapport 2602, Amersfoort.

<http://www.noaa.nl/>

Bijlagen

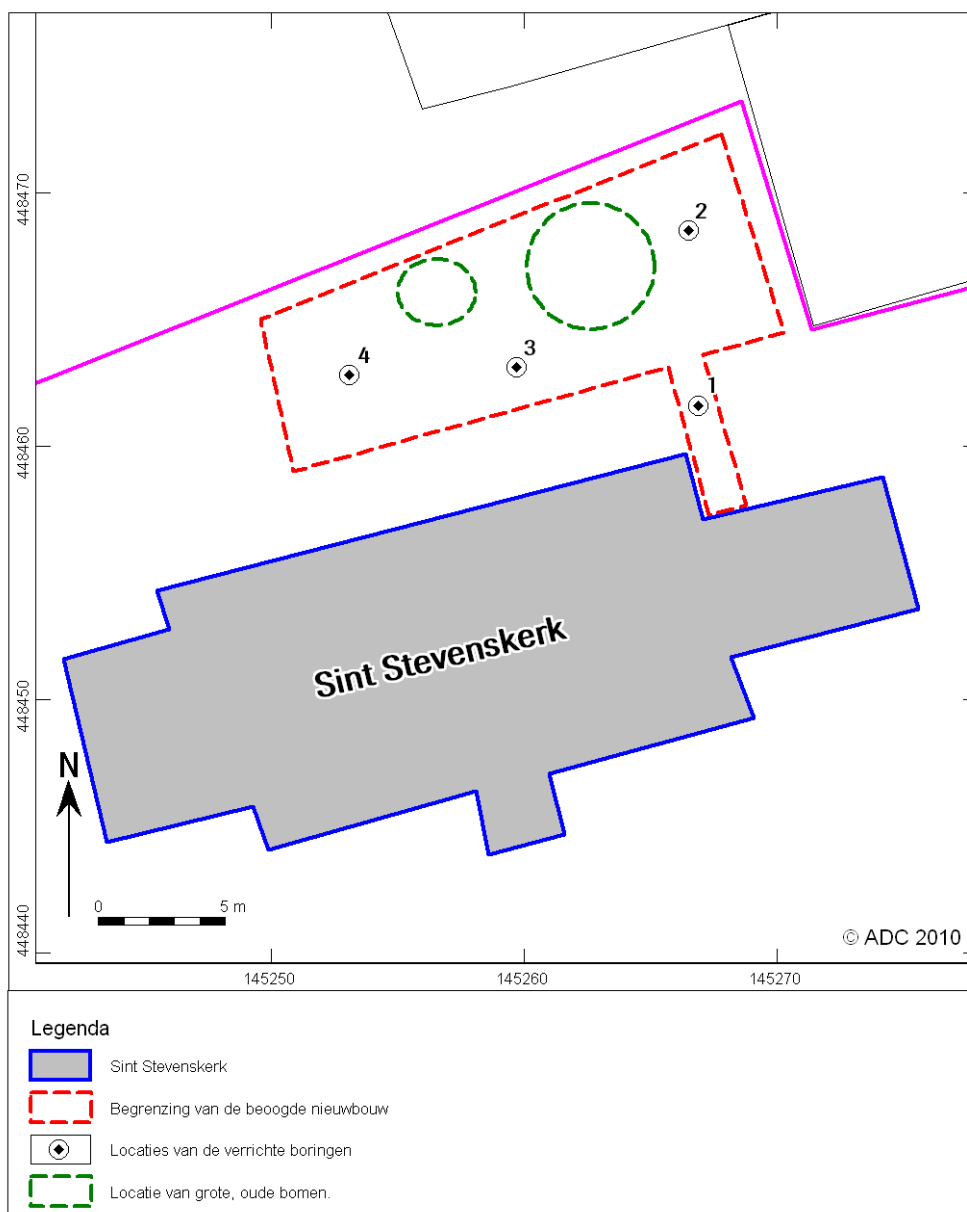
Afb. 1. Locatiekaart.

Afb. 2. Boorpuntenkaart vooronderzoek.

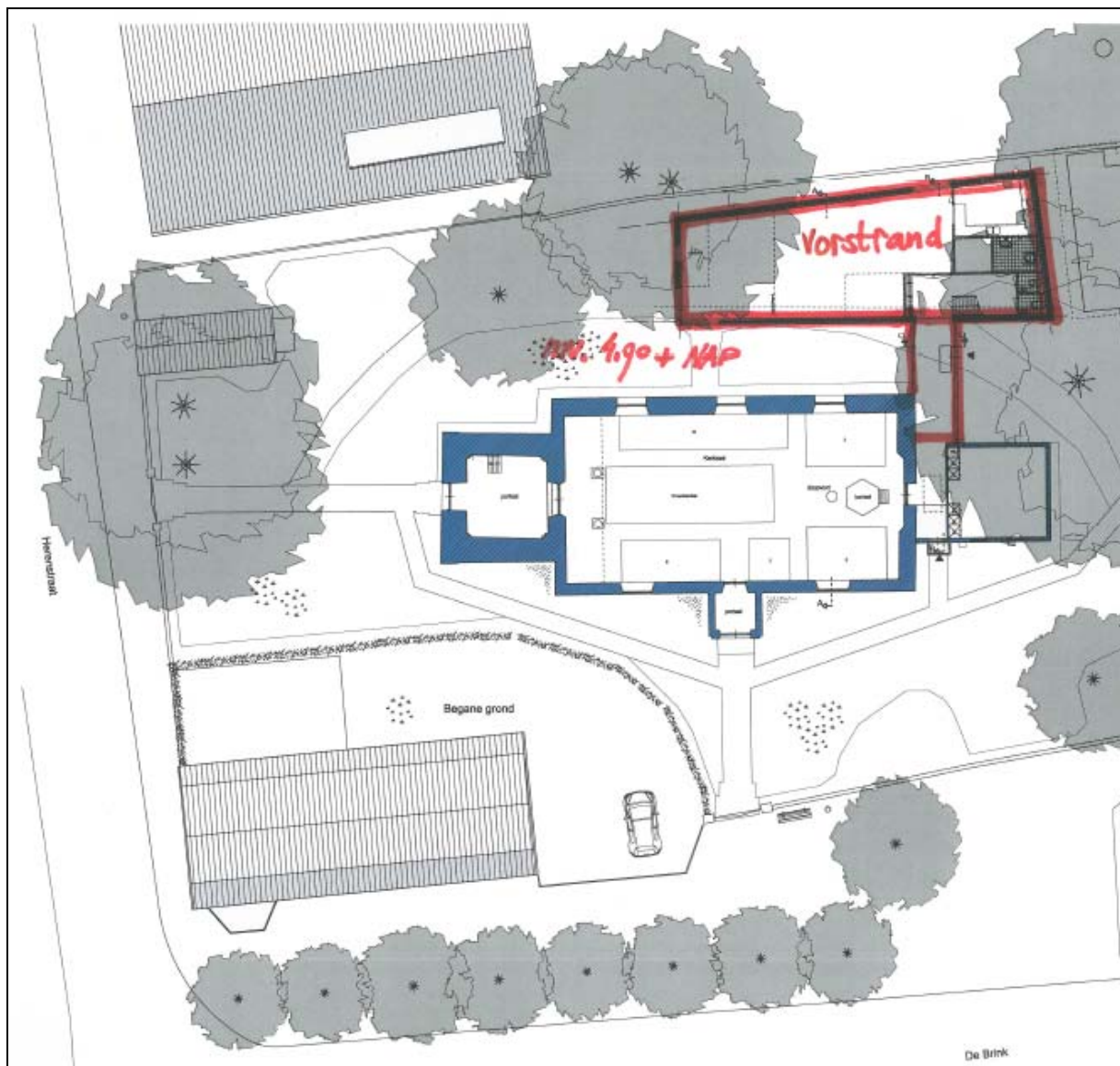
Afb. 3. Bouwplan.

Afb. 1. Locatiekaart.

Afb. 2. Boorpuntenkaart vooronderzoek.

Afb. 3. Bouwplan (Van Hoogevest Architecten).